

İNSONI HƏXON BARƏDƏ UMUMİYƏ BƏYONNOMƏ

Tərcuməkə: Allahverdi BAYRAMI,

Redaktəkə: Ataxan ƏBİLOV

09.12.11

Preambula

Bə insoni avlodon həmməy xasbiə ləyoğətə fikfamon iyən çəvon bərobərbə, yəndiku conibə həxon zinə - ozodəti, ədoləti iyən sulhbeyəti əsosiə şərtbə bə nəzə seədə;

Bə insoni həxon beitonəti iyən nifrət kardeəti bəşəriyyəti bə dəhşətvardə barbarizmi səbəb be, həmçinin bə sıxankarde, etiqadbaste ozodəti malikbiə, tarsiku, ehtijociku ozodbə dınyo ofəyemonəti çı bəşəriyyəti ən ali piyəybe bə nəzə seədə;

İnsoni bə zılni-istibdodi vəynə bənə oxonə vasitə bə ǵıyom eşte məcbur nıbe təmin kayro insoni həxon de ǵanuni hukuməti dasti mıdafiə karde zəruribə bə nəzə seədə;

Xəlǵon arədə mehribanə munasibəton oko dastək doy vacibəti bə nəzə seədə;

İbiə Milləton xalqon İbiə Milləton Təşkilati (İMT) Nizomnomədə bə əsosiə insoni həxon, bə insoni şəxsiyyəti ləyoğəti iyən ǵıyməti, merdon-jenon həxon bərobərəti bovə kay təsdiǵ karde, həmçinin həniyən hevuə ozodəti şəraitədə bə sosialə tərəǵǵı nailbe iyən bo jimoni şəraitı cıkbeyo koməq karde bə qətm doə be bə nəzə seədə;

Uzvbə devləton de İMT həmkoəti şəraitədə bə insoni həxon iyən əsosiə ozodətiyon bəməl vardero koməqəti karde bəştə ehdə peqəteəti bə nəzə seədə;

İn həxon iyən ozodətiyon tam dərk kardeyo həmonə ehdəpeqəteyon bə vırə rosniye yolə əhəmiyyət kəsb kardeəti bə nəzə seədəy;

İMT Penə Məclis

bəyon kardədə İnsoni Həxon barədə Umumiyyə Bəyonnomə qələy vəzifə təkı, açəyən bə vırə rəse qorə bəpe həmmə milləton iyən devləton joǵo cəhd bıken ki, har kəs iyən cəmiyyəti har qılə orqan ın Bəyonnomə ıstə dastədə rəhbər qəte əsosedə maarifvonəti ya de tədrisə roy bə ın həxon iyən ozodətiyon hurmətkarde iyən əvoni təmin kayro dastək be bızno, milli iyən beynəlxalqə səviyyədə de tərəqqipərvərə tədbiron roy həm İMT uzvbə xəlǵon, həməñ çəvon yuristiksiyə jiyobə əraziyonədə jiyə xəlǵon arədə həmməyəvo iyən effektiv zinə bıbu.

Maddə 1

Həmmə insonon bəştə ləyoğəti iyən həxonro ozod iyən bərobər movardə bedən. Çəvon suur iyən vicdon hese, əve ki, deyəndı mınasibətədə bənə bıvə rəftor kardəninin.

Maddə 2

Har qılə şəxs ıstə irqi, pusti ranqi, cinsi, zıvoni, dini iyən co əǵıdə, milli ya sosial səvoni, əmlakə, sosialə movqe iyən co vəziyyətiku bəşikrə nıbə ın Bəyonnomədə elon kardə bıə həmmə həxon iyən ozodətiyon malik bənine.

Çımiku ziodə, çı həminə şəxsi mənsubbıə məmləkəti ya ərazi, çı ərazi mıtəǵıləti, ǵəyyuməti jiyobe, ıstənidarənıbə be ya suverenəti har curə şiklədə məhdud beku bəşikrə nıbə, siyasiyə, huǵuǵiyə iyən beynəlxalǵə statusiku bə nav omə co-səçınətiyon barde əbını.

Maddə 3

Har şəxsi bo jiye, bo ozodəti iyən şəxsi dastnıjənəti həxiş hese.

Maddə 4

Hiç kəs bənə kolə (nokə) ya şikrə vəziyyətədə oǵəte əbını; ǵuldorəti iyən ǵulə hırıyemon həmməy formondə ǵədəǵən kardə bedə.

Maddə 5

Hiç kəs bə əzobi, ya ǵəddorə, çəy ləyoğəti bə ji vardə ǵeyri-insonə mınəsibəton, bə cəzoon məruz nibənine.

Maddə 6

Har qılə şəxs konco bedə bıbu ıstə həxe subyektəti zineyəti həxiş heste .

Maddə 7

Həmmə insonon ǵanuni vədə bərobərin iyən qanuni tərəfiku bərobər şiklədə ıstəni mıdafiə həxjon hestışone. Həmmə insonon ın Bəyonnomə dəcvoniyə har curə co-vijnıyətıonku, bə jələvonə co-vijnıyətıon har curə cəhdiku

bərobər şiklədə mıdafiə həxjon hestışone.

Maddə 8

Har qılə şəxsi Konstitusiye ya ğanuni bəy doə həxon dəcvoniyə vaxtədə səlohiyətinə milliyə məhkəmon tərəfiku iştə həxon mıdafiə karde həxiş heste.

Maddə 9

Hiç kəs iştənbəsə bə həbs, bo qəte ya bə kuçovnə məruz mande əzini.

Maddə 10

Har qılə şəxsi çəy həx iyən vəzləfon təyin kardeyo iyən bəyo handə bıə cinoyətə ittihomon əsosin be miəyyən kardeyo, bəçəy koy mıstəğilə, bitərəfə məhkəmədə tam bərobərəti əsasədə, de oşkoəti iyən cı ədoləti həmməy tələbon çəş karde şəraitədə diyə kay həxiş heste.

Maddə 11

Cinayət kardeədə ittihombıə har qılə şəxs tovə çəy qıno bəçəy mıdafiəyo həmmə imkonon təminbıə oje məhkəmə istintağədə de ğanuniyə ro sıbut be, beqıno hisobbe həxiş heste.

Hiç qılə şəxs de milliyə ğanundoəti iyən de beynəlxalğə həxon əsosi bino be vaxt cinoyət hisob nıbə hərəkət iyən behərəkəton qorə cinoyətədə ittihom be əzini. Həmçinin bəy cinoyəti kardə vaxtədə tətbiğ bey zınə cəzoku qonə cəzo tətbiğ bey əzini.

Maddə 12

Hiç qılə şəxs bə şəxsiyə, xeyzonə mıdaxilə, kə-bə ənəqıniyəti, bəyəndı məktub nıvıšte nınəkiliyəti, bəştə şərfi iyən nufuzi iştənbəsə ğəsdi məruz be əzini. Har kəsi bə joğə mıdaxilə iyən ğəsdi cı ğanuni tərəfiku mıdafiə bey həxiş heste.

Maddə 13

Har qılə şəxsi har qılə məmləkəti hududədə sərbəst hərəkət karde iyən jimonə vırə səçiniye həxiş heste.

Har kəsi iştən olkən daxil be şərti har qılə məmləkət tərək karde iyən bəştə olkə oqarde həxiş heste.

Maddə 14

Har qılə şəxsi təqibiku co məmləkətdə boştəno pənəhqə nəvə, həmçinin cı pənəhqəədə istifadə karde həxiş heste.

Cı həxədə həğığətən bə ğeyri-siyasiyə cinayəton ro doədə, ya bə İMT-i məğsədon iyən prinsipəon zidd hərəkətonku bə nav omə təğibon vaxti istifadə karde əbini.

Maddə 15

Har qələ şəxsi vətəndoşəti həxiş heste.

Hiç kəs iştənbəsə vətəndoşətiku, iyən vətəndoşəti dəqışkarde həxeku məhrum karde əbini.

Maddə 16

Bə perəsemonə sini rəsə merdon iyən jenon irqiyə, milliyə, diniyə əloməton qorə hiç qılə məhdudiyyət nıbəy bə nikah daxilbe iyən kəxıvandbe həx hısteşone. Əvon bə nikah daxil beədə, nikahi mıddətədə ya çəy dəcvonə vaxtədə cı eyni həxonku istifadə kardədən.

Nikah bə nikahi daxil bıə har dıqlə tərəf ozodə iyən tam rozi beədə dəbastə bedə.

Xeyzon cı cəmiyyəti təbiie iyən sərqrupə vahide, çəy cı cəmiyyəti iyən devləti tərəfiku mıdafiəbey həxiş heste.

Maddə 17

Har qılə şəxsi həm colinə, həmən de co kəson bə ico mılkiyət xıvandbey həxiş heste.

Hiç kəsi iştənbəsə cı mılkiyəto məhrum karde əbini.

Maddə 18

Har qılə şəxsi fikir, vicdon iyən din ozodəti həxiş heste. Bı həxe iştə dini iyən etiğati dəqış karde ozodəti, bəştə dini iyən bovə kardəyon təhsil, divo kay, dini iyən ritualə ayinon icro kay vaxti colinə, ya de cəkəson bə ico, oşko ya fərdi şikilədə etiğad kay daxile.

Maddə 19

Har qılə şəxsi əğıdə iyən əy sərbəst ifadə karde ozodətiş heste; bı həxe be manəə bə əğıdə malikbə iyən informasiyon ya ideyaon devləti sərhədiku bə şıkrə nıbə de dilipiyə vasitəon nəve, ya bə dast varde, pevilo kay ozodəti daxile.

Maddə 20

Har qılə şəxsi bə dinc yığıncağon iyən assosasiyon ozodəti həxiş heste.

Hiç kəsi bə konsə qılə assosiasiya uzvəti məcbur karde əbını.

Maddə 21

Har qılə şəxsi devləti idarə kardeədə ya bilavasitə, ya ozodə şikilədə vijnıyəbiə numayəndon vasitə iştirak kay həxiş heste.

Har qılə şəxsi ıstə olkədə devləti idaronədə xıdmət kardeyo bə bərobər imkoni həxiş heste.

Xəlği iradə çı iqtidarə hakimiyəti əsas bənine; In iradə ıstəni de nunəkılə sədodoymonə roy, umumiyyə iyən bərobərə vjoniyə həxe, ya sədodoymonə ozodəti təmin bıka de co eynimənəynə forməyon dəvoniyə biə mıtəmadi iyən soxtə nıkardemonə vijnon nişo doənine.

Maddə 22

Har qılə şəxsi çı cəmiyəti uzv təki sosialə mıdafiəş bənine iyən de milliyə ya beynəlxəlğə həmkəoti roon, har devləti soxtemoni iyən pəsursən dairədə çəy ləyoğəti mıdafiə iyən şəxsiyəti ozodə ovciyo iqtisadiyə, sosialə iyən mədəniyə sahədə həxonış heste.

Maddə 23

Har qılə şəxsi de zəhməti dastko bey, sərbəstə koy vırə seçın karde, ədolətinə iyən çokə ko şəraiti bey, iyən bekoətikü mıdafiə bey həxiş heste.

Har qılə şəxsi hiç qılə co-vijnıyəti nıbiə bo i curə koy i curə zəhməthəx səy həxiş heste.

Har kobıkə şəxsi bəştə koy qorə lozim beədə de co sosialə mıdafiə vasitəon təmom biə, çəy ıstəni iyən xeyzoni loyiğınə quzoroni təminbıkə ədalətinə iyən qənoətbəxşə maaş səy həxiş heste.

Har qılə şəxsi həmkaron ittifoğ soxtə iyən ıstə sosialə marağon mıdafiə kardeyo bə həmkaron ittifağı uzvbey həxiş heste.

Maddə 24

Har qılə şəxsi istirohət, iyən asudə vaxt, həmçinin koyə ruji bəağılınıştə hudud, iyən maaş doə biə mıtəmadiyə məzuniyəti həxiş heste.

Maddə 25

Har qılə şəxsi ıstəni iyən xeyzoni səhhəti iyən rifahi təmin kardeyo lozimbiə hardemon, takanemon, tibbiyə xıdmət, iyən lozimi sosialə təminatən daxilbiə jimonə səviyyə iyən bekorəti, noxəşəti, əliləti, vevə mandəti, pibeyəti, iyən çı şəxsi ıstəniku bə şıkrənibə səbəbonku jimonə vasitəon qın kardeədə bə təminatı həxiş heste.

Moəti iyən hırdənəti bə məxsusiyə geydi iyən koməq səy həxiş heste. Nikohi səkiştədə, ya nikohiku bəkəno movardəbiə hırdənən i curə sosialə mıdafiəku istifadə kardəninin.

Maddə 26

Har qılə şəxsi təhsil səy həxiş heste. Kami ibtidai iyən umumiyyə təhsil bepul bənine. İbtidaiyyə təhsil icbari bənine. Har kəsi bo texnikiyyə iyən pişə təhsili səyo imkanış bənine. Ali təhsilən de har kəsi gəbiliyyəti bə həmməy i curə dərəcədə miyəssər bənine.

Təhsil - bo insoni şəxsiyəti tam inkişafıyo iyən bə insoni həxon iyən bə əsasınə ozodətişon hurməti zyod kardeyo səbəro kardə bənine. Təhsil xəlğon irqi iyən diniyyə qrupon arədə, iyəndı dərəsemon, duruminəti iyən dustəti mehkəm kardeyo iyən İbiə Milləton sulhi oğəte sahədə fəaliyyət nişo doyo koməq kardəninin.

Valideynon boştə hırdəsininə əğılon təhsili novi seçın kardeədə sərbəstin.

Maddə 27

Har qılə şəxsi cəmiyəti mədəniyyə jimonədə iştirak karde, hınəsənətikü həzz səy, elmiyyə tərəğğiyədə iştirak karde iyən çəy foydəku istifadə karde həxiş heste.

Har qılə şəxsi mıəllif bə elmiyyə, ədəbiyyə iyən hınəsənətə əsəron səkiştədə bə məydon beşə maddiyyə iyən mənəviyyə mənəfeyon noğo doy həxiş heste.

Maddə 28

Har qılə şəxsi bın Bəyonomədə əks biə həx iyən ozodətion tam təminbiə sosialə iyən beynəlxəlğə reçini həxiş heste.

Maddə 29

Har qılə şəxsi əncəx çəy ozod iyən tam inkişafış mımkunbiə cəmiyəti vədə vəzifoniş heste.

Iştə həx iyən ozodətion bə əməl vardeədə har qılə şəxs ancəx bə jələvonə məhdudiyəton məruz mande bəzine ki, əvon çı ğanuni tərəfikü çı co kəson həx iyən ozodətion zine iyən bəvon hurmət be təminatıku, iyən demokratikə cəmiyəti əxlaqiye, ictimaiye, asayışə iyən umumiye rifahə tələbon bə vırə rosne məğsədi təmin kardəyku bə nav bo.

In həx iyən ozodətion bə əməl varde bə İMT məğsəd iyən prinsipən zidd nibənine.

Maddə 30

In Bəyonomədə hiççi bə konsə qılə devləti, bə şəxson qrupi, iyən bə co-co şəxson Bəyonomədə elanbiə həx iyən ozodətion məhv kardəyo səbərobıə de har qılə fəaliyyəti dastko be, ya konsə qılə joğə hərəkəti bə əməl varde həx dıy təkinə təfsir karde əbini.